

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A Dávid Ferencz Egylet tagjaihoz.

Ritkán vagyok azon szerencsés helyzetben, hogy egyleti ügyekben Önök között megjelenhessek. De az idő nem vár. A maga teendőit előnkbe rakja. És mi ki kell, hogy vegyük a magunk részét azoknak elintézésében. Mi újra a megbeszélés tárgya? Azért kívánok szólni e helyen, hogy azon szellemi kapcsolatot, melyet az ügy érdekében fenntartani kívánok, megújítsam.

Egyletetünk a szellemi téren szép munkásságot fejt ki. Anyagilag, ha nem is roham-lépésekben, de lassan gyarapodik. Most is, mint f. év ápril 1-én tartott választmányi gyűlésünkön jeleztük a D. F. Egylet által f. év márczius havában rendezett estély az egylet részére 500 koronán felüli összeget hozott. Mindig a megelégedettség érzetével kell fogadjuk az ily jelentéseket, melyekkel megkezdett munkásságunk tovább szövődő fonalát tartjuk kezeinkben. Igen! mert a közélet minden nyilvánulásánál, melyből a mi egyletünk sem képezhet kivételt, az anyagi dolgok ha nem is vezetik, de előre viszik, érvényesülésre segítik a szellemieket. Midőn pedig odáig jutottunk az életben, hogy egyebek meg is vannak, még nagy hiányban szenvedhetünk, mert minden semmi, ha az Isten nem segít: minden igyekezetünknek csak úgy lesz eredménye, ha az Isten előtt tetszetős. Ha ő áldó kezét kiterjeszti munkánk fölébe. Ez a mi intézményeink és összes tevékenységünk vetésén a napsugár és eső.

Mi szellemi munkálkodásunkban előkészítjük a viszonyokat a jó és nemes ideák befogadására, de hogy azok nemes gyümölcsöket teremjenek sziveinkben és hogy tevékenységünket

félbeszakítás nélkül folytathassuk, arra a mi anyagi áldozataink mellett csak a jó Isten segedelme vezethet. De mindenekelőtt mi kell adjuk az anyagot, a módot ahhoz, hogy a kiosztott szellemi táp — Isten segedelmével — azok javának öregbitésére, előmenetelére szolgáljon, a kik számára azt irták. Isten megadja az áldást, csak előkészítsük azt.

A Dávid Ferencz Egylet keletkezése óta nagyot haladott, de még hosszú út áll előtte, mint minden egyesületnek, mely fejlődik, míg elérkezik azon ponthoz, hol elmondhatja: Itt maradok hosszabb időn át, itt e körben kívánom intézni a magamra vállalt feladatot. A szellemi téren előkelő positiót vívtunk ki magunknak, hátra van az elveknek alkalmazása az életben. A rózsza bimbóban van, de még nem fejlődtek ki szirmai. A szorgos kertész munkáját várja, hogy kinyílják. Ezen kertész mi vagyunk, kik a szülők szeretetének aggodalmával kell, hogy azt körül álljuk, kikre bizva van, hogy az egylet ügyeit sikerre vezessük.

A D. F. E. összes tevékenysége és ereje, eddig a szellemi és erkölesi élet fejlesztésére volt fordítva, igen helyesen. De az első cykluson már túl vagyunk. Itt van az ideje, hogy learassuk a termést, melynek csiráit írásainkban, felolvasásainkban elvetők. Ki kell lépünk a cselekvés terére: az emberi nyomor enyhítésére, segélyek nyújtásával, hol az szükséges és erőnk van hozzá.

Kettős célt kell szolgálunk, mint már a múlt évi közgyűlésünk alkalmával is mondtam: folytatni az irodalmit, mint azt eddig tettük és lelkünk felhívásának engedve, arra törekedünk, hogy kivegyük mi is részünket az emberbaráti szeretetnek kifolyásakép a jótékonyság nemes munkájában.

Szép, helyes! hallom mondani, de megvannak-e a hozzá szükséges eszközök?

A D. F. E. perselyének — melyet évekkel ezelőtt, ép e célból állítottunk fel — nagyon kevés pénze van. Ez igaz. De meg kell azt töltsük adakozásaink filléreivel.

Ha valamely dolgot komolyan akarunk, kell, hogy magunkban érezzünk tehetséget, kellő kitartást, az ügy érdekében buzgóságot és áldozatkészséget. Midőn ezen tényezők bármelyike hiányzik, azt a szóbanforgó ügy érzi meg.

Azon kérdés áll előttem most is, mint mindig, midőn erről gondolkozom, hogy említett tényezők közül melyik nincs meg a mi egyleti perselyünknel?

Azt nem mondhatjuk, hogy rövid volt az idő, most 3 és fél éve elmúlt, hogy megkezdettük. Ez alatt, ha akartuk volna, sokat lehetett volna tenni. Tehetségünk is van hozzá, hisz annak

megindításához nem szükségesek nagy eszközök. Szerény kezdettel is megelégszünk, azon reményben, hogy a jövőben többet tehetünk. Bármennyire akarnám magamtól eltávolítani, hozzám férközik azon feltevés, hogy talán még sem volt meg bennünk a kellő buzgóság és áldozatkészség, ezen legerősebb összetartó kapcsai minden emberi intézménynek és vállalatnak. De azt sem mondhatjuk, ha igazságosak akarunk lenni, hisz a D. F. E. tagjai buzgóságuknak számos jelét adták, csakhogy azok elterelődtek más irányba. Itt van a baj! Ezeket kell tehát sorompóba szólítanunk a persely részére is, melyeket maguknak az egyesület más céljai eddig egészen lefoglaltak, és nem fognak cserben hagyni.

Azt is kérdezhetik miért sűrgetem, miért helyezek oly nagy súlyt a segélyezésre, midőn egyesületünk egyéb teendőiben is még tagjainak támogatását kell igénybe vegye? Ha azt várjuk, hogy erre ne legyen szükség, úgy soha sem indulunk meg ezen a téren, mert az egyesületnek az oly szükséglete, melyet mindig számításba kell hozzon. Csak meg kell osszuk aztán a nyert bevételt, hogy mindkét részen jusson a legégetőbbre. Azért zörgetek egyesületünk ajtaján mindegyre, mert én Dávid Ferencznek szellemét kívánom feleleveníteni közöttünk ezen ténykedésünkkel, az ő nagy nevéhez hozzáfűzni a jótékony dicskoszoriját is, mint szent vallásunk megalapítójához méltó dolgot.

Mert én az unitárius vallás lényegének nem a rendszerbe foglalt hitcikkelyeket tartom, nem azt, hogy mi a különbség a más keresztény felekezetek és az unitáriusok Istene, Krisztusa, Szentlelke, a bűn, a csalhatatlanság és más hitcikkelyeinkben lerakott fölfogásunk között. Nem azt, hogy mi csak egy Istent hiszünk és Krisztust nem tartjuk Istennek, csak isteni erővel megáldott prófétának, kit az isteni kegyelem kiemelt embertársai közül oly magasra, hogy csak bámulattal tekinthetünk föl hozzá — azon célból, hogy embertársainak példányképpül szolgáljon és hogy az által kiszabadítsa őket az erkölcsi súlyedés azon mélységéből, hová az emberiség az ő életében leszállott — hanem azt, hogy Istent imádva, mint igazságos, kegyes, jó atyánkat, ki mindeneket rendez, kövessük Jézus parancsolatait mindenben, embertársaink, mint felebarátaink, mint testvéreink iránt, hanem azt, hogy igazi keresztény szellemben éljünk és cselekedjünk.

Kilépni a bűn, az állatiasság, emberi voltunkat lealacsonyító örvényéből, ez volt az első keresztények feladata.

Hogy tanításainak, melyekre az ember és felebaráti szeretet legpregnánsabb jegyét Jézus Krisztus nyomta rá: beszé-

deiben, működésében és egész életében — útat nyissanak az emberek szívében, faj, nyelv és vallás különbség nélkül a föld kerekiségén — ezen szent czél szolgálatára, Jézus az apostolokat bizta meg, mint tanításainak letéteményeseit és élő tanuit. Ezeknek nyomába lépni, megközelíteni, hogy úgy éljünk, mint Jézus élt: az önzetlenség, az áldozatkészség, a férfias bátorság és nőies lemondás megragadó példáit adni a megpróbáltatások idején, ez a mi vallásunk lényege.

Őseink a keresztény vallásban vallott hitüket cikkelyekbe foglalták, mint legegyszerűbb, szerintünk a mi véges elménk előtt, legkönnyebben megérthető magyarázatát Isten fogalmának, imádásának, Jézus mivoltának, tetteinek, működésének és tanításainak. De ezek csak keretei a mi magasztos és lelkünket megnyugtató vallásunknak. Mi nem kötjük meg hiveinket a szabad gondolkodásban és kutatásban, mint nem köthetjük le a lég magasabb tájain keringő sast az ő útjában. Az emberi elmének azon kívánsága, hogy az igazságot kereshesse meg kell hogy maradjon mindenkinek. Mi nem állunk elébe. És így azt sem állítjuk, hogy a mi megállapított hitcikkelyeink örök időkre meg kell, hogy álljanak. Azok változhatnak az emberi ösmeretek és a tudományok haladásával.

De ugyan mi nem változhatik és örök: az, hogy a mi egy Istenünk, igazságos, kegyes, szerető, jó atyánk, ki mindent igazgat és kit imádni tartozunk, tőle jövén reánk emberekre minden jó és áldás és Jézus azon tanai, melyek a mi kötelességeinket határozzák meg egymás iránt, embertársainkkal szemben. Ezek köteleznek arra, hogy egymást szeressük, mint testvéreinket és még ellenségeinket is azoknak tekintsük. Hogy segítsünk, a hol tehetjük, még áldozatok árán is, mindazokon, kik szenvednek. Hogy tegyük másokkal azt, mit kívánnánk, hogy ők is cselekedjenek velünk szemben. Mint Jézus mondá: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat“. Jézusnak ezen örök, igaz, fenséges eszméi vezérlete alatt haladhat az emberiség a polgárisodás útján, midőn mind több-több ember vonható be az általános jólétbe. Ezen eszméket átsajátítván, hogy legyenek azok a mi testünk húsa és vére, midőn igyekezetünkről tetteink tesznek tanúbizonyságot emelkedhetünk a tökéletesedés útján mind magasabbra a szent czél felé, melyre minden igaz kereszténynek törekedni kell, melyet Jézus így fejeze ki: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes“.

Istent imádni és jót cselekedni, ezek azon jellegzetes tulajdonságok, melyek nélkül nem képzelhető el a jó keresztény s így a jó unitárius sem.

Én is Isten nevében és azon érzés nevében, mely az emberi nyomor láttára elfogja minden jó ember szívét, szólítom fel Önöket adakozásra a D. F. E. perselye részére, hogy megkezdhessük a jótékonyság művét.

Ha ezt tényleg megkezdettük és képesek leszünk azt folytatni is, akkor jut el a Dávid Ferencz Egylet minden tekintetben hivatása magaslatára.

Ugyanazon okból a D. F. E. f. év ápril 1-én tartott választmányi gyűlésén következő 4 indítványt tettem, melyeket a választmány el is fogadott:

1-ször. Felkérem a t. választmányt intézzünk újra serkentő, lelkesítő felhívást a D. F. főkegyletekhez a D. F. Egyleti perselyek ügyében, hogy azon általam megindított, nemes czélt szolgáló mozgalomnak valamely jelét látnók. Mert valóban igen szomorú dolog az, hogy annyi idő óta ebben néhol még semmi sem történt.

2-szor. Kérem vizsgáljuk meg, hogy itteni központi D. F. Egyleti perselyünkben mennyi pénz van és azt megállapítva, mondjuk ki, hogy az ezután elkülönítve kezeltessék, mint azt a közgyűlés már a mult évben elrendelte és a mit eddig meg kellett volna tenni, mert annak más rendeltetése lévén, mint az egylet többi vagyonának, azt azon czél megvalósítása végett kell gyarapítunk.

3-szor. Indítványozom, hogy választmányunk azon ajánlatát terjessze az őszi közgyűlés elébe, hogy az estély jövedelmének fele adassék a helybeli D. F. Egyleti perselyünknek, nemkülönben mindazon adományok fele, melyek ezután, külön meghatározott czél nélkül adatnak a D. F. Egyletnek, szintén oda utaltassék.

4-szer. Még azt is kívánom, hogy a D. F. Egylet tagjait kötelezze arra, mikép minden gyűlésen, melyen részt vesz, minden tag fizet a saját D. F. Egyleti perselyébe 20 fillért. És ezen adakozást kezdjük meg a mai nappal. Oly kicsiny ez összeg, hogy hiszen azt mindenki szívesen megadja. Ezzel is egy lépéssel közelebb jutunk kitűzött feladatunkhoz. Valamely praktikus módját a persely gyarapodásának meg kell keressük, hogy megkezdhessük, ha kicsinyben is a segítyezést.

Kérem gondolkozzanak indítványom felől. Megérdemli azt.

Báró Petrichevich Horváth Kálmán
a D. F. E. elnöke.

Vegyetek szent lelket! *

Kedves és szeretett atyámfia, s ti mindnyájan a kikhez e sorok eljutnak, figyeljetek és lássátok meg mi történik körültek. Virágillat, életet lehelő, szelid, édes szellő, valamely ki-mondhatlan bűbáj áraszt el mindent. A földön járunk, tudjuk, hogy közönséges emberek vagyunk, a kiknek minden nappal rövidebb az életünk, s mégis megifjodás, új erő száll szívünkbe, egész lényünkbe. A helyett, hogy a földre nehezedenék, érezzük, hogy emelkedünk fölebb, fölebb.

Ily nagy az eredménye a megújult természet hatásának, pedig ennek minden szépsége csak rövid ideig tart s azután elszáll jeltelenül. Milyen nagy lehet a hatása annak a mi nem a földből való! A mi nem itt tökéletesedik lassú, nehéz haladással, hanem onnan származik a hol teljes a tökéletesség: a lélek országából!

Nem lehet másképpen gondolnunk, minthogy a milyen erős a vágyódása a fölfelé haladásra annak a mi földi, éppen olyan erős a vágyódása a szétáradásra onnan a magasból, annak a mi isteni. Valamint ezernyi új élet fakad a természet országában a napsugár melegétől, ugy fakad ezernyi ezer új gondolat, új lelki fölmelegedés, új kijelentés az isteni lélek sugaraiból az emberek között.

Mihelyt elhisszük a lélek hatásának határtalan kiterjedését, egyikről a másikra s onnan mindenkire, azonnal megkezdődik bennünk és közöttünk a léleknek ama munkássága, a melynek legremekebb eredményét az első keresztyényeken észlelték, kiknek szívökben és lelkökben egygyé lett, s az egységben oly erőt talált, hogy azóta hódít mindenfelé. Nem ismer határt, nem ismer akadályt. Nincsen olyan áldozat, a melyre kész ne volna, nincsen olyan kitartás a melyre ereje ne volna.

Olyan ez, mint a tavaszi napsugár, mely a mustármagból nagy fát növel, egyetlen virágbimbóból egész csokor virágot s ugyanannyi gyümölcsöt, azzal a különbséggel, hogy a mi a lélekvilág nagy kertjében születik és terem, az halhatatlan, vagyis élete, a helyett, hogy máj vagy holnapi lenne, mindig meglevő és előre haladó. Előre és fölfelé, mignem látja a megnyilatkozott eget és megismeri az Isten örök birodalmába vezető utat

Oh mily fölséges, mily isteni élvezet a lélek világának kedves illatu virágai között járnai, elmélkedni. Mily boldogság a lélek ereje által egygyé olvadni és egységben élni!

* Dr. Boros György dékán az unitárius papnevelő intézet növendékeit ezen levél kíséretében küldötte a pünkössti ünnepekre.

Van-e a ki erre a boldogságra ne óhajtozna? Távol legyen. Hiszen az nem tudná becsülni azt a mi legdrágább kincse. Bizony szüksége van lelkünknek arra az égből jövő lelki ajándéokra, a mely mindnyájunkra kitöltetik s némelyekre oly mérték fölött, hogy ők azután tovább terjeszthetik.

Legyen áldott és megszentelt pünkössti ünneplésök!

Fohász.

Csak arra kérlek Istenem:	Mig tárva, nyitva van a menny:
Oh addj erős hitet nekem!	Nem mocskol addig földi szeny.
A mely remélni, túrni tud,	A szívben égi bék lakik,
Ha sivatagra visz az ut . . .	A kín: gyönyörre változik.
Oh addj erős hitet nekem!	Oh addj erős hitet nekem!

Epeszthet szomj, vágy, gyötrelem,	A kín, a küzdés, földi baj?
Inség, nyomor járhat velem,	Gyorsan letün, gyorsan lefoly . . .
Csattoghat villám, fergeteg,	S a ki nemesen küzdi át,
Bánthatnak hitlen emberek:	Visel majd égi koronát!
Oh addj erős hitet nekem!	Oh addj erős hitet nekem!

A Golgota, a fakereszt	Nem a jutalom kell nekem!
Legyen bár sorsom: nem ijeszt . . .	Én Isten kedvét keresem.
Kik szent eszmékért küzdenek	Ember akarok lenni itt,
Tudhatják hogy elvérzenek . . .	Kit a szentlélek lelkesít.
Oh addj erős hitet nekem!	Oh addj erős hitet nekem!

Oh addj hitet jő Istenem,
Oh addj erős hitet nekem,
Hogy szent fiadnak nyomdokin
Vezéreljenek vágyaim.
Oh addj erős hitet nekem!

Rédiger Géza

A mi jámbor házi állataink lemondottak sok ősi szokásukról: a házi szárnyasok a porból, melyet egykedvűen kapargálnak, csak úgy félszemmel nézik a szédítő magasan fönn repülő fecskéket, a darut és a sast, de néha ők is fölrepülnek az ól fedelére, vagy a kerítésre s onnan nagy zajjal, lármával elrepülnek jó messzire s látszik, hogy nagy örömük telik benne. Az embernek is néha kedve jó, hogy a földiek közül kirepüljön oda, a hol tisztább a lég, édesebb az illat, gyorsabb a haladás, kedvesebb a földies gyarlóság, több az istenies tökéletesség.

Olajág.

Áldozó csütörtökön nagy meglepetésre virradt a budapesti unitáriusoknak szép kis imaháza! Az Ur asztalára egy egészen új, nehéz himzéssel ellátott kék selyem terítőt borítottak, hogy a kedves konfirmálandó gyermekek számára készített bort és kenyeret, minél szebben terített asztalra helyezhessék; mire pedig az Ur asztalának fiatal arczu vedégei megérkeztek a szószekről egy kék alapon himzett fehér galamb terjesztette feléjük hó színű szárnyait, csőrében a béke olajágát tartva!

A gyönyörű ajándékot egy jótékonyágáról és fenkölt lelkületéről széles körökben ismert — a szó teljes és *legszebb* értelmében vett *evangélium* szerint reformált hitű nő: *Solymossy Mária* készítette a konfirmálandó növendékek tiszteletére. Az ő keze munkája ékesíti Budapesten a *calvinista* templomokat, a *lutheránus* templomot és világosan látó szemével, éles megfigyelő tehetségével nálunk is felismerte az *evangélium* szellemét, áldott szívével megérezte Jézusunk jelenlétét és igazságérzeténél fogva, kezének fáradságos munkájával: *olajágat* hozó galambjával kívánt minket is egyesíteni a többi protestans egyházakkal.

Legyen áldás békés szívéből eredő munkálkodásán, nekem pedig bocsássa meg, hogy bár jól ismerem önzetlen szerénységét, nem tudom megállni, hogy én is ne nyilvánosan mondjam el összes unitárius társnőimmal egyetemben szívünk legmélyéből jövő hálás köszönetünket!

Perczelné Kozma Flóra.

A Dávid Ferencz Egylet köréből.

A budapesti Dávid Ferencz Egylet folyó év május hó 2-án d. u. 6 órakor tartott felolvasó ülésével bezárta a második egyleti évet. A felolvasó ülés műsora méltó volt hét éves működéséhez. A szép műsort *Krausz Gusztáv* »Orgona ábrándja« nyitotta meg. Ezt követte *Molnár Berta* operaénekesnő szép éneke. *Schubert* »A mindenható« című remekművét énekelte *Fábry Edéné* egyletünk lelkes és zseniális tagja orgona kísérete mellett. Imát mondott *Józan Miklós* esperes Mint mindig úgy ezuttal is elragadta magával az ájtatos hallgatóságot. Ezután *Lederer Imre* remek hegedűjátéka következett. Nagy tehetséggel adta elő *Bach* és *Goldmark* »Suit«-jeit *Krausz Gusztáv* orgonakísérete mellett. Az estély fénypontja dr. *Boros György* »A biblia mai világításban« című felolvasása. Nagy szabadsággal és a tradíciókkal való merész szembeszálással helyezte a bibliát irodalmi termék nivóra, hogy ismét felemelje mert hiszen a földön a legtöbbet ér az ész, a szellem, a lélek munkája. Most sajnáljuk csak igazán, hogy

nincs erő, vagy inkább hiszem, hogy nincs vállalkozási szellem, a bibliának az eredeti szövegből való hűséges lefordítására. Sokat nyerne vele az irodalom és az emberiség. Ez juto t eszembe a felolvasás végighallgatása alatt, melyet nagy figyelemmel hallgatott végig a nagyszámú közönség. Csak azt sajnáltuk, hogy nem jöhetett el maga a szerző, látta volna azt a lelkes figyelmet melyet műve keltett a közönség részéről. Mindezt, megvallva az igazat, nagyban pótolta az, hogy a tudós theológus beszédét egy-letünk büszkesége Perczelné Kozma Flóra olvasta fel. Így a tudós tanár munkája méltó felolvasóra talált s így észben kárpótolva az a hiány melyet Boros György dékán meg nem jelenése okozott. Az eszmékben gazdag felolvasást bővítette *Murányi Farkas* Sándor költeménye. A szabadságharcz vitéze fiatal erővel írta meg és szavalta el »Izzó tüzek« című költeményét, erő és gyengédség, harc és béke együtt hangzottak el ajkairól, kikelve minden ellen a mi gyűlölet, babona, sötétség, korlátoltság, szeretettel és tisztelettel véve körül mindent a mi szeretet, fölvilágosodottság, világosság és szabadság. Lelkesedett és lelkesített, magával ragadott mindnyájunkat. A szép műsort *Krausz* Gusztáv szép »Orgona ábrándja« zárta be. A felolvasó ülés után a »Förster« téli kertjében gyűltünk egybe megtöltve teljesen a nagy termet. Itt vig pohárcsengés és éljenzés között köszöntötte fel egyletünk buzgó és lelkes elnöke *Ürmösy* Miklós osztálytanácsos dr. *Boros* Györgyöt és *Murányi Farkas* Sándort; *Józan* Miklós esperes *Lederer* Imrét és *Molnár* Berta opera énekesnőt és *Hattala* Péter egyetemi tanár tanulságos beszéd kíséretében *Perczelné* Kozma Flórát. *Lederer* Imre is elővette hegedűjét vacsora közben és egy kurucz nótát és egy népdalt játszott nagy tehetséggel és igazi magyar érzéssel. Az éj késő óráiban oszlott szét a társaság azzal a meggyőződéssel, hogy egyletünk nem csak életképes, hanem missióra hivatott.

Ujvári László.

Az udvarhelyköri D. F. fiók-egyletből.

Az udvarhelyköri D. F. fiók-egylet május 15-én Városhalván tartotta ez évi rendes tavaszi ünnepélyes közgyűlését. Ezt a gyűlést méltán sorolhatjuk ama szép lefolyásu, gazdag tartalmu és eredményes gyűléseink mellé, a milyenekről utóbbi időkben leszámolhattunk, sőt mintha növekednék, izmosodnék az élőfa. Mintha mind nagyobb tért hódítanánk az egylet részére. Mintha az érdeklődés mind nagyobb mértékben nyilvánulna. Városhalva különben is arról nevezetes, hogy ott a Péter Sándor lelkész fáradhatatlan buzgólkodása következtében a legtöbb tagja van egyletünknek a nép közül. Ezek mind végig kitartottak, sőt dicséretükre legyen mondva, hoztak magukkal

ujabb tagokat és érdeklődőket Jánosfalváról és Zsomborról, a kikkel együttesen még a közelebbben is részt vettek. Most már közeledünk a cél felé. Mennél többet tudunk megnyerni a nép közül ügyünknek, annál biztosabb talajon állunk.

Az ünnepélyes rész a templomban d. e. 10 órakor kezdődött. A gyülekezet egészen megtöltötte a csinos és, ez alkalomra, virágokkal diszitett templomot. Buzgó és áhítatos gyülekezeti ének után Kádár Lajos gyepesi lelkész mondott imát és Ján. ev. 3 r. 19 v. alapján egyházi beszédet, melyben a krisztusi világosságot magasztalta a vakhit és babona sötétsége ellen. Sándor Gergely elnök alapos és részletes megnyitót mondott, melylyel általános hatást gyakorolt a gyülekezetre. Szavaltak Herman Ilona k. a. és Demeter Dénesné tiszteletes asszony kinek sikeréről hangosan beszél a sok köny, melytől kevés szem maradt szárazon a templomban. Felolvasott Sándor Mariska k. a. „Nő az egyházban“ czim alatt, melyben éles megfigyelés után szép szavakban festette a nő vallásos és egyházas hivatását. Gondolom, hogy e szép felolvasással a „Nők Világa“ olvasói is megfognak ismerkedni.* Az egyes darabok között Ajtai János orgona kísérete mellett Ürmösi Károly énekel a közönség nagy gyönyörűségére, mely élvezet nyujtásáért lelkes taps lett a jutalmuk.

A templomból a temetőbe vonult a közönség. A városfalvi egyházközség hálája jeléül Máthé Sándornak, egykori kedves papjának, a sírjához csinos emlékkövet emeltetett, melyet ez alkalommal kivánt leleplezni. Az egyházköri dalegylet szivreható éneke után, gyönyörű beszédet mondott Demeter Dénes karácsonyfalvi lelkész, mely alatt lehullott a lepel a sírkőről. A sírkövet az egyházközség gondozásába vette ifj. Gedő Zsigmond gondnok, a ki értelmesen és nyugodtan előadott beszédében fejtette ki, hogy vigyázni fognak a sírköre is; de ha azt mégis az idők vihara nem kimélné, megmarad a néhai lelkész emléke a nép szívében, honnan azt semmi sem fogja kitörölni. Pál Ferencz a család nevében mondott köszönetet szives szavakban. A temetői ünnepélyt karének, egy bus özvegy és egy keseredett lelkű árva hangos zokogása, zárta be.

Végül a iskolában hivatalos ügyek intéztettek el. Mult évi számadás olvastatott és fogadtatott el. Jelentést tett Gál József a könyvtárról stb. Bejelentetett hat új tag. Elnök jelenti, hogy Kovács Sándorné Zilahról 2 koronát küldött az egylet perselyébe. Lelkes éljenzéssel fogadtatik. Szintén a perselybe adkoztak: Egyed Ferenczné alelnöknő 3 kor., Török Lajosné Da-

* Kérjük és várjuk.

róczról 2 kor., Ravasz Miklós 1 kor., László Pálné, László Anua, Máthé Lajosné 40—40 fill., Kisgyörgy Zsuzsa 20 fillért.

A papi háznál mintegy 80—100 teritékü közebéd volt, melyen lelkes hangú pohárköszöntők hangzottak el. Szép eredmény kísérte a Péter Sándor beszédét, melynek hatása alatt a jelenvoltak mintegy 72 koronával gyarapították az ifj. Máthé Sándor nevén álló urvacsorai alapot.

Pásztor.

Pályázat.

A Murányi Farkas Sándor és neje Bányay Agnes 1000 firtos alapítványára pályázat hirdettetik:

Az alapítványnak 1902 évi kamatjából egy jutalom 100 kor. pályadíjúl kitűzetik.

Föltételek. 1. Pályázhatnak oly unitárius lelkészek és lelkészjelöltek, a kik az 1902. és 1903. évben léptek a lelkészi pályára, vagy a kik lelkészi állásukat még nem foglalták el ugyan, de a püspöki kinevezést már meg kapták.

2. Ezen pályázat hetedik pályázat lesz. Az alapító levél 5. pontja értelmében előnyben részesül az az ifjú, a ki a tehetség némi jelével, a valláserkölcsi és hazafias költemények írásában már kitűnt.

3. Pályázó köteles írásban folyamodni a jutalomért. A folyamodást föl kell szerelni szigorlati bizonyítvánnyal, kinevezési okmányokkal és nyomtatásban vagy írásban levő dolgozatokkal és a theologiai önkézőkörben végzett munkálkodás hiteles kimutatásával. A dolgozatokat tisztán leírva és összefűzve mel-léklendők.

Az összes folyamodók között előnyben részesülnek, ha a föltételeknek különben is megfelelnek, a *kolozsi Farkas Mihály egyenes leszármazói.*

4. Arra az esetre, ha a 2-ik pont alatt körülírt föltételeknek megfelelő pályázó a lelkészi szolgálatban levő, vagy kinevezett lelkészjelöltek között nem található, pályázhatnak azok is, a kik még nincsenek kinevezve, ha számíthatnak arra hogy legalább egy év alatt ki fognak neveztetni. Az ilyeneknek a jutalom csak akkor fog kiadni, mikor a püspöki kinevezést benyújtják.

5. A nyílt pályázatok az Unitárius Papnevelő Intézet dékánjához f. évi jun 30-ig nyújtandók be.

6. A pályázatok a Papn. Int. bizottsága elébe fognak terjesztetni, ennek lévén tiszte a megvizsgálásról és javaslatteiről

gondoskodni. A pályalyadíjak kiadása, vagy ki nem adása fölött az E. K. Tanács határoz.

7. A pályadíj, a mennyire lehetséges, a nyertesnek ünnepelesen fog átadatni. A pályázat eredménye és a pályadíj nyertességének neve az Alapítványi Emlékkönyvbe fog bevezettetni.

Az Unitárus Papnevelő Intézet Bizottsága határosatából.

Dr. Boros György
dékán.

Bulyovszkyné Szilágyi Lila ünnepeltetése az unitárius kollégiumban.

E nagy színművésznő neve örökre föl van jegyezve az unitárius ifjuság jóltevői közé. Nem is maradt hálátlan hozzá az ifjuság. Midőn pár napig városunkban tartózkodott, kapva kapott az alkalmon, hogy őt méltóan ünnepelhesse. Május 24-én midőn megjelent a kollégiumban az ifjuság a diszteremben várta, hol az egész tanárikar jelenvolt. A dalárda a »Szózzattal« fogadta s még néhány szép kurucz nótát énekelt. Az ifjuság részéről Márkos Béla VIII üdvözölte lelkes szavakban. A dicsőségben megöszült, kedves művésznő könnyes szemekkel, meghatottan köszönte meg az ifjuság és tanárikar hálás elismerését, ünneplését. Megható szavai, az ő kiapadhatatlan szellemességének és nemes gondolkozásának megnyilatkozásai, körülbelül ezek voltak:

Most igazán zavarban vagyok. Nincs az a művésznő — bármennyire nagy legyen tehetsége és készültsége — ki sűgóra ne legyen szorulva. Azért mégis azt hiszem, hogy ebben a felejtetetlen pillanatban kifejezhetem azt, a mit szívem érez, mit önöknek boldog emlékektől áthatva szeretettel mondani akarok. Kítúnó öreg tanáruk Nagy Lajos szives meghívására — kinek nagyon sokat köszönhetek, ki annyi jót tett velem s verseivel is sokszor elhalmozott — leakartam jönni a »Mátyas király« szobor leleplezésére. Családi körülményeim meggátoltak. Mint Kolozsvár szűlöttje eljöttem most — lehet utóljára — hogy meglássam ezt a várost és önöket is kedves koll. ifjuság! A véletlen műve, hogy 70 éves születésnapomat itt értem meg. Ne higyjék, mintha azért jöttem volna éppen most, hogy ünneptessem magamat. Óh a tünó évszámok nem okoznak örömet, azok inkább elszomorítják az embert!

Midőn önöket ebben a szép, páratlanul díszes iskolában látom és szívem egész szeretetével üdvözlöm — kérem — tartsanak meg szives emlékülben. Ne szünjenek meg a hazai művészetet pártolni ezután se. Önök a multban is legjobban pártolták az összes ifjuság között, mi nemes gondolkodásra, érző szívre mutat.

Én tanubizonysága vagyok elődeik nagy művészet — szeretetének, kik pályám kezdetén annyira ünnepeltek volt s olyan sok dicsőítő — de meg nem érdemelt — verssel elhalmoztak. Az a szomorú helyzet, melyben édes hazánk akkor volt, engem külföldre üldözött. Itt kellett hagyjam nemcsak e várost, hanem a fővárost is, hol irodalmilag is működtem erőmhöz képest a színművészet terén. El kellett hagyjam hazámat. Azért szívemben és lelkemben jó honleány maradtam mindig. Amit külföldön szereztem — hirnevet, vagyont — haza hoztam mind. Adtam abból önöknek is, az igaz keveset, mert akkor több nem telt. Fájdalom most sem növelhetem meg azt csak 200 koronával. De van mégis, *van 11 sorsjegyem s bármelyik nyerjen, felét lábaikhoz teszem.*

Legyenek derék ifjuság, méltó utódok. Szeressék tanáraikat. Lángoljon szívökben a hazaszeretet. Törekedjenek minél többre a jóban, a nemesben! Szeretnék mindnyájókkal kezét fogva elbúcsuzni, de jobbomat nem adhatom, mert egyik újja beteg. Pap sem vagyok, azért nem áldhatom meg. Adják önökre Istennek áldását tanáraik, kiváló előljáróik! Ha fölmegegyek az égbe, imádkozni fogok, hogy önök is tanár urak, legyenek 90 évesek, mert önökre nagy szüksége van ennek az ifjúságnak!

Szünni nem akaró tapsvihár keletkezett e beszédre. Azt a hatást leírni lehetetlen. Marközi Béla VIII elszavalta Györffy Józsefnek: »Népzománcz« című költeményét, mely egyike a Bulyovszkyné alapból idáig megjutalmazott 22 költeménynek. Abrudbányay Ede VII g o. t följújtotta Nagy Lajos tanárnak ezt az igen kedves költeményét: »B. Szilágyi Lillához«. Aztán átadta a nagy babérkoszorút dr Gál Kelemen igazgató, ismertette a művésznő életrajzát s különösen azt, hogy mint úzték ki hazájából és ő megbocsátva, mint hagyta hazájának azt, amit idegenbe szerzett. A koszorú átvételénél ismét megszólaltak a nemes adakozó ékes hangjai:

A ngs. polgármester úrnak mondtam volt, hogy temetésemre küldjenek a kolozsváriak egy koszorút. Könnyeim között is örvend a lelkem, hogy ettől az intézettől is kaptam, melyhez oly sok kedves emlék fűz. Hálaomat és köszönetemet nem róhatom le jobban, mintha e nemzeti szalaggal elátott koszorú leveleit megszáritva legkedvesebb emlékeimhez teszem. *Hogy gyermekeimen kívül ez lesz koporsómon az egyetlen koszorú, azt ígérem!*

Ezután beírta nevét az »Emlékkönyv«-be és elmondott egyet mást — meglátva arczképét — abból a boldog időből, mikor azt az ifjúságnak ajándékozta. Az emlékezetes ünnepély után megnézte a kollégium berendezését s fölkereste az ebédelő, a lelkesedéstől még mindig kipirult arczú ifjúságot. Emlékét örökre az intézetbe hagyta, mely büszkén fogja őrizni mindig! **Rofkár.**

Egy kép a jelenkori vallásos buzgóságról.

Az elmúlt nagy idők buzgó áldozatkészsége támadt fel a *Homoród-Fánosfalvi* község derék unitárius népében, a mely annál dicséretreméltóbb, mivel az egyházközség és a polgári község tagjaiban a vetélkedő buzgóságot emeli, hogy melyik félen legyen a dicsőség, az érdem.

Ugyanis a hivek kebelében már régebb idő óta ébredt ama nemes vágy, vajha teremthetnének egy olyan alapot, mely jövőben a kepe és esetleg más terhek enyhítésére szolgálna! A nemes vágnak ugylátszik rügyfakadását, virágnylását meghozta az ébredés tavaszi szellője. A polgári község, jobban mondva birtokosság nem régiben szerzett 30 holdnyi birtokot, kicsiny közlegelője nagyobbitására s miután a könnyebb kezelés érdekében csere útján közlegelője mellé helyezte, mielőtt átadná rendeltetésének, közakarattal megegyezett abban, hogy egyszáz véka zabot vesz kölcsön s azt közmunka útján elveti, learatja, elcsépeleteti és ezután értékesíti s az így nyert jövedelmet egy nagy czélt szolgáló] alap kezdetül fogja letenni.

A vetélkedés pedig abban nyilvánult, hogy azon 100 véka vetőmagot vajjon a kebli tanács vegye-e kölcsön, avagy a közbirtokosság, a mely ugyan majdnem egy, mivel az egész község unitárius, de annyiban mégis dicsérendő, mivel ha utóbbi lelkesedése előtt engednek, ugy a kölcsön terhét a közbirtokosság érzi s a földnek és vetőmagnak újandéka egyedül az ő dicsősége leend.

Hogy ez elhatározás nem olyan füstbe ment terv, avagy szalmaláng lelkesedés vala, arról tanúságot tesz az az 50—60 eke, mely egy folytában az elhatározás utáni napon az uton végig vonult a lelkes eszme megvalósításának első kezdő munkájára; melyen, hogy Isten áldása legyen, minden igaz unitárius óhajtása.

Jánosfalva községének e ténykedése pedig nem egyedül álló, a mint az alábbiak bizonyítják. Ugyanis az ezelőtt egy pár évvel nagy hirtelenséggel felépített papiház költségeire az egyházközség közalapja felemésztdvén, annak helyreptlására, valamint a zsinati költség terheinek hordozására — mely rovatál alakjában nehezedik az egyházközségekre s azok belső embereire egy-egy darab földnek évi hasznait ajánlotta vallásos lelkületének megnyilatkozásául a közbirtokosság az egyház ol-tárára.

Az ilyen tettek az örök emlékezet könyvében kitörülhetetlen betűkkel vannak feljegyezve.

Az ilyen utódok méltók a buzgóságban és áldozatkészségben rég elkunyt, dicső emlékezetű ősökhöz!

Ámde nemes tettök — mely magában dicséri önmagát — példányképül kellene hogy legyen a többi székely községek s azoknak közbirtokosságai előtt; kik igen sok helyen tizezrekre menő javakkal rendelkeznek, mit sok esetben nyomtalanul és jeltelenül a semmiség mindent elnyelő örvényébe alásülyesztenek kárára a jelennek és átkára a jövőnek s a jövő nemzedéknek.

Istenem! milyen szép és nemes eszméket lehetne ugy a polgári, mint egyházközségekben megvalósítani, örök emléket emelni s a szeretet magasztos munkájában részt venni azon százakkal és ezrekkel, melyek évek folytán a meggondolatlanság s más ezer emberi gyengeségek miatt megsemmisülnek, kárba vesznek, testet puhitanak, lelket és jövő nemzedéket ölnék és tönkre tesznek!

Vajha e nemes és buzgó cselekedet, — melynek párjára Jánosfalva szomszédságában s még több helyt is ráakadhatunk — fényét hintené a vallásos buzgóságban aláhanyatlott községekre s azok népére s közbirtokosságaira s tetre serkentő szavát ilyenképen hallatná: Föl székely nép, Istennek népe! föl a buzgóságra, áldozatkészségre! Nézz a megdicsőült ősök nemes alakjára, s nemes buzgósággal lépjél a nyo nába!

Ilyen unitárius népet mindenhol s akkor a jelenben megállunk s a jövőtől nem félünk!

Figyelő.

Angol előadás Magyarország és Erdélyről.

Az angol unitárius magyar missiója kifogyhatatlan Uton, utfélen hirdetik a Magyarország iránti barátságokat. Szeretetük áldozatra is ragadja Nem minden jut tudomásunkra, a mit mivelnek, s az sem mind adhatjuk nyilvánosságra, a mit megtudunk, de a következő sorok elől nem zárhatjuk el lapunkat.

Davies lelkész ur az a derék ifju lelkész, a ki a Hymnust egy nap alatt kitünően megtanulta énekelni, márczius 27-én Irlandban, Belfortban, hol ő a mountpottingeri templom papja, előadást tartott: Magyarországi és erdélyi utjáról. Davies ur tüzetesen ismertette az 1901. évi kirándulás reszleteit 50 vetített képen mutatta be utjok kiválóbb helyeit.

Davies úr a gyülekezet énekkarát megtanította a Hymnusra, Szózatra és más három magyar énekdarabra. A Hymnust

és Szózatot magyar szöveggel, a többit angolul énekelték. Davies ur és kedves neje Lawrence urnő, a kit e kirándulás alatt ismert meg és azután vett nőül, 2 éneket énekelték a 101 magyar népdalból. Daviesné urnő a Rákóczi indulót zongorán adta elé.

Az előadást is, meg az énekeket is rendkívül jól fogadta a hallgatóság. Sokan kifejezték óhajukat, hogy ők is szeretnék meglátogatni Magyarországot.

Davies úr és neje szorgalmasan tanulják a magyar nyelvet, olvassák az Unitárius Közlönyt s remélik, hogy előbb-utóbb újból megfogják látogatni magyar barátaikat.

Legszívesebb üdvözetet küldenek mindazoknak, a kikkel ittjártukkor találkoztak

Még azt is megemlítjük, hogy Davies úr a templomában egy isteni tiszteleten mind csak magyar egyházi énekeket szándékszik előadni. Most szorgalmasan készül rá. Isten segítse!

Jehova vagy Jahve?

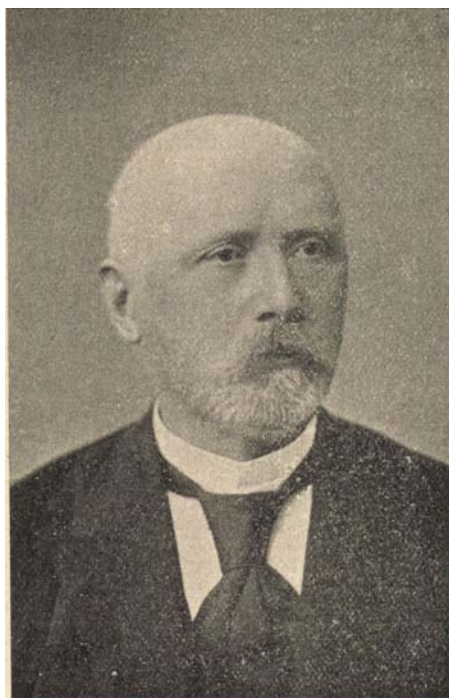
Ujabb időben szószékeinkről is lehet hallani a megszokott Jehova Istennév helyett a valódi héber nevet Istennek: Jahve. Eljő az idő, mikor mindenki ezt fogja használni, mivel átjártják, hogy ez a helyes, a másik téves. Meg van ennek az állításnak a tudományos bebizonyítása is, de mi itt nem arra fektetünk súlyt, miután föltesszük, hogy olvasóink jóba veszik azt az állításunkbat, hogy ma már minden számottevő biblia magyarázó tudja, hogy ezt e ferditést Kr. u. 1520 körül vették használatba. Miután a biblia ezután terjedt el, természetes, hogy azal a ferdités is elterjedt.

A zsidó istennév így nem jelent semmit a keresztényeknek, a zsidóknak jelenti, hogy csak a magánhangzóit szabad olvasniok, ellenben a mássalhangzókat mindig egy másik istennévtől veszik kölcsön: *Adonájától*.

Ezzel azt is elárulták, hogy a magánhangzók is ehez a szóhoz tartoznak. Hogy ez így van még a magyar írásból is rá lehet jöni, mert a Jehová *o* és *á* hangzói ezt mutatják. Az *e* hangzót Adonájban azért nem használhatja, mivel az eredeti zsidó szóba a fél *e* betűt megkellett erősíteni *a*-vá, a ki pontos akar lenni, az Jahvé-t mond. Jehova éppen olyas valami, mintha Kolosvár helyett ezt írnök: Kelisvár.

Ulár Pál
és
Mózes András.

Egy hónap alatt két hatalmas oszlopa dőlt ki az unitárius kollegiumnak. Oly erős volt mind a kettő, hogy senki sem gondolta, hogy még 10--20 évig ne szolgálhassanak, ha kedvök úgy tartja. Szerették is a munkát. Ez volt életök. Szerették az ifjúságot. Ez volt virágos kertjük. Testi szerkezetük, lelkük kedélye sokban hasonlított egymáshoz, pedig egyik a távol keleten, másik a messzi északon született. Itt a nyilvánosságnak és az emlékezetnek szánt helyen is hadd találkozzanak és el se váljanak.

Ulár Pál

szlt. 1838. jan. 20. mgh. 1903. ápr. 5.

1838. jan. 20-án született Nógrádon, r. kath. vallásu szülőktől, atyja váczi püspöki uradalmi gazdatiszt volt. Ötön voltak testvérek. Két nőtestvére Krontaller Józsefné és Perémi Gáborné, s fiútestvére *István* szentesi apátplébánus ma is élnek. Pál kitünő nevelést kapott Nógrádon és Váczon. Szerzetessé lett, de szabadság után vágyódó lelke nem engedte, hogy ott maradjon 1856-ban Faton, egy év múlva Déván, majd Sátoralja-Ujhelyen, Máramaros-Szigeten és Veszprémben tanított. Itt a püspökével összeütközése volt. Miután Váczon és Kis-Szebenben mint tanár és egy ideig mint igazgató működött. 1865 ben Kolozsvárra helyezték át, mint már fölszentelt áldozót. Szabadelvű gondolkozásával nem fért össze a szerzetesi életmód és rendszer. Elhatározta a kilépést. Simén Domokos tanárral kötött ismeretsége és barátsága az unitárius egyházba terelte. 1873-tól haláláig állandó és hűséges tanára volt az unitárius kollégiumnak.

* * *

A papi és tanári pálya az, a melyet *elhívadás* nélkül nem lehet teljesíteni. Ő nem robot-munkának tekintette a tanári pályát. hanem *gyönyörűségnek*. Bizonyoságot tehetek erről én, aki vele harmincz évig működtem. Ketten maradtunk csak a régi gárdából, most már ő is elhagyott. Ő, a *jó tanár*, a mint tanítványai neveztek; ő, a kinek főjellemvonása: alapos tárgyismeret, példás buzgóság, igazságszeretet, szerénység, fáradhatatlan kötelességtudás, szeretetreméltó modor voltak. Nemes tulajdonai kedvelté tették az emberek előtt s emléke örökké élni fog közöttünk.

Ha bántották, ha sértették, megbocsátott, Szókratésnek és Jézusnak, a két nagy emberbarátnak példáját követve, a kiknek elveit hivatásszerűen hirdette is. Megbocsátott, mert elve volt, hogy »a sirnál késő a bocsánat«.

Mint Szókratés és Plato tanítványa, a kinek örökbecsű alkotásait ismertette az ifjúsággal, mestere lett maga is e nagy szellemek tanításainak. Eszményképül állítván őket tanítványai elé, eszménykép lett maga is az idealizmusban.

Mint jó és engedelmes fiú, híven követte édes atyja akaratát s így öltötte föl a papi palástot, bár szabad gondolkozása arra a térre utalta, a melyen magasztos pályáját befejtette.

Szive tele volt gyöngéd szeretettel s finom érzékkel a családi tűzhely üdvei iránt. Minta férj lett, esküjéhez híven, el nem hagyta hitvesét. «sem boldogtalan, sem szerencsétlen állapotában.» Vele tűrt, vele szenvedett zugolódás és panasz nélkül, fenséges bölcsességgel hordozván az ő keresztjét.

Mint szerető testvér és rokon igaz barátsággal ölelte magához övéit nem sajnálva áldozatot, fáradságot, feláldozva saját nyugalmát, kényelmét, hogy méltóvá tehesse őket *önmagához*.

Mint kartárs szeretetreméltó, gyöngéd és türelmes volt.

Mint Kolozsvár város polgára is ugyancsak kiérdemelte polgártársai szeretetét és nagyrabecsülését. És ha a Gondviselés különös kegye nem teljesíti vala abbeli vágyakozását, hogy szülőföldre porával egyesülhessenek porai, ahol az ő *«kedves, drága forrón szeretett unoka húga, Erzsikéje»* és gyermekei gondozhatják azt a kis hantot, a hol átment az örökévalóságba, hanem küzdelmei színterén érte volna utól mindnyájunk végzete, a halál : barátainak, tanártársainak, tanítványainak és tisztelőinek mily óriási részvéte kíséri vala ki az utolsó nyugvóhelyre !

Az ő példája vezetni fogja azokat, a kik az ő nemes élete tanulságait megértik és abban a magasságban, a mely az ő ideális gondolkozásához méltó, találkozni fognak egykor vele mindazok, a kik hozzá fel tudnak emelkedni.

Kovács János

Mózes András

szül. 1837. — Megh. 1903. ápr. 22.

Vasárnap reggel volt A harangok hívó szavát fölvaltották az orgona mélabús akkordjai. A bevezető játék újra ismétlődik, az első ének elhangzik. Nyugtalanság vesz erőt a szépszámu gyülekezeten, mert a pap széke még mindig üres.

A papi házban ijedten szalad mindenki a dolgozó szobába és ott, karos székében, oldalt dülve találják a papot. Szava már csak nehezen érthető. Már nem mozdul karja. Még egy sóhaj „vajjon ki fog prédikálni“, s azzal befejeztetett Mózes András kolozsvári lelkész-tanár papi működése.

A következő négy nap alatt még övéi között volt, de már nem lélekben. Ápril 22-én reggel elszállott az utolsó sóhaj, s

kitört az eddig elfolytott emésztő fájdalom az édes atyáért, a nemes szívű jó rokonért, a hűséges barátért, a szorgalmas tanárért s a kitűnő papért.

Kolozsvár városban szájról-szájra járt a lesújtó hír, mert Mózes Andrást mindenki szerette és nagyra becsülte.

Arczának jóságos vonásai, szavainak őszintesége, egyszerű, de nemes egyénisége, páratlan szorgalmu munkássága, állandó tiszteletet és szeretetet biztosított neki. Midőn arczképét bemutatjuk nemcsak a baráti kötelességet, nemis a vezető férfitú iránti tiszteletet rójuk le, hanem emléket óhajtunk állítani, melyről a ki rá néz, s főleg az ifjúság azt olvassa le: boldog a ki szeretni tud, mert az szerettetni fog; boldog az az egyház a melynek önzetlenül lelkes vezérei vannak, mert van kinek példáját kövesse az ifjúság, hogy még nagyobb legyen elődeinél.

Mózes András 1837-ben született Ürmösön, tehát éppen akkor, a mikor az önzetlen hazafiság újból izzásban tartotta a sziveket szerte a hazában. A szülői háznál beszivta az egyszerűség és a munka szeretetét. A falusi iskola tanítójának inkább csak félelmet és remegést köszönhetett, tudományt vajmi keveset. Atyja, ki szorgalmas és takarékos földmives ember volt 6 gyermek közül őt, mint második fiút szánta a tanulói pályára. Jól számított, mert fiában nemcsak az ernyedetlen szorgalom, hanem a szép tehetség is megvolt. Midőn Székely-Kereszturt másfél évet eltöltött a szabadságharcz kitört, a még csak 11 éves fiú hazakerült és 3 évig otthon maradt, hogy az alatt lássa a magyar nemzet sokféle ellenségeinek kegyetlenkedését Ürmösön, hol nem csak oláh, osztrák, hanem orosz is garázdálkodott.

1851. ősztől kezdve, mind haláláig a tanulói s később tanítói pályán maradt. Soha sem volt zajos természetű, de annál kitartóbb. Tanulótársai között a legjobbakkal versenyzett az önmehtagadó nélkülözésben s a lankadatlan munkásságban is. Mint papnövendék a Josika családnál a magyar nyelv és történelem tanítója lett a fiatal báró leány Emma mellett, ki később gróf Bély Ákos főispán neje lett.

1863-ban Székely Kereszturt lett osztály-tanító és iskola-főnök. Szeretettel voltunk iránta, mert szelid, igazságos és pontos

ember volt. Az iskolában lakó székely fiuk lelkére nemesítőleg hatott. Szerették is.

Itt az egyházi szónoklásban szorgalommal gyakorolta magát; s meg is alapította jó hírét annyira, hogy az abrudbányai tekintélyes egyházközség egyhangulag megválasztotta papjának.

Mózes András

szül. 1837. — Meghalt 1903. ápril 22.

1866-ban kezdődik papi működése. Mózes a szerény, de mindenben kiváló munkás ifjú pásztor egyházában, városában vezérszerephez jutott. Az egyházközséget fölvirágoztatta a hitbuzgóság áldozataiból. A harangok, a papi ház, a városi dalárda mind az ő buzgalmának köszöni létrejöttét. Itt alapított családot szeretett, kedves nejével Szakács Idával, a ki mindenben hűséges élettársa és segítője volt

1881-ben a közbizalom a kolozsvári egyház papjává és theologiai tanárrá szólította. Az élete delén levő erős férfi meg

nem mérhető munkát végzett el mint pap, tanár és különösen mint az E. K. T.-ban pénzügyi jegyző és számvevő. Az egyháznak mindig növekvő vagyona az ő munkáját is növelte, de semmit el nem hanyagolt. Barátai s főleg családja tagjai sokszor figyelmeztették, hogy a szakadatlan éjjel-nappali munka megfoga törni erejét és egészségét. De ő csak a kötelességet ismerte, s arról le sem mondott semmiért.

A hosszú évből egy rövid hónapot az egykori kedves helyen, az első otthonban, Abrudbányán töltött családjával együtt, öccse Mózes Mihály lelkész és sógora dr. Nagy Károly házánál. Mindig megújulva tért haza, hogy elkészüljön az egyházi évi gyűlésekre, hol a számadások és költségvetések terhének elviselése sok gondot adott neki.

Ha Mózes Andrászt a munkától távol, a maga egyéniségében vizsgálom, éppen olyan egészsznek és egységesnek találom a milyen széttagolt volt a sokféle hivatalban. Így szerettük őt igazán, mert így megnyilatkozott benne a jó kedélyű ember, a szellemes társalgó, a ki azonban mindig csöndes, szerény és visszavonult egyszerűségében szeretett maradni. Az egyházi és külső dolgok folyását gondosan szemlélte, de a napi kérdések hullámaiba nagyon ritkán dobta bele magát. Leginkább fölvilágosítást szeretett adni. Nagyobb hevülettel csak akkor szólott midőn a közvagyon védelmére vagy számtételei igazolására került sor.

Nem volt hűségesebb és őszintébb szolgálója az unitárius közügyeknek Mózes Andrásznál. Nem volt készségesebb támogatója az olyan mozgalmaknak, a melyek a haladás érdekében tétettek.

Családja körében sok érzékeny veszteség, több gyermeke, neje és sógora halála sújtotta. Végül két kedves leánya töltötte be atyai szívét, kiknek nevelése csak azért volt elviselhető, mivel nejének édes testvére dr. Nagy Károlyné a szeretet és gyöngédség özönével halmozta el gyermekeit. Most már egészen az ő karjai közé jutottak, de atyjuktól és anyjuktól örökölt vallásos buzgóságuk, szorgalmas munkásságuk megfoga óvni őket az árvaság keservének romboló sujtolásától.

Ápril 24-én Kolozsvár város nagy közönsége mély részvétellel állotta körül gyászkaporsóját, melyet a hű tanítványok

öriztek a templom piacznán. A szószékről szerető főpásztor, a a sirnál e sorok írója és barátja s egyik hűséges tanítványa megfelelő szép szavakban vettek búcsut tőle. Az ifjúság ápril 29-én rendezett gyászünnepélyen emelt oszlopot a Mózes A. és Ulár P. emlékének a szivekben. A mi részünkről e sorok legyenek tolmácsai az elismerésnek és az általános mély tiszteletnek.

Boros György.

Ulár Pál halálára.

Megjött a gyászhir, mint az ég villáma
Lesujtva vidámságot, örömet:
Meghalt egy nyájas, szelid öreg ember,
Ki mindig jó volt, mindig szeretett!

Végkép megszűnt egy szívnek dobogása,
Mely téged, Ifjuság, magába zárt;
Könnyek közt kivittek a temetőbe,
Örök békére egy öreg tanárt.

Szelid feje miközöttünk őszült meg;
De őszén is megtartá humorát,
Búnbán iparkodott megvigasztalni;
De nem mutatta soha önbaját.

Mi is szerettük, és ő is szeretett;
Mért vette hát el tőlünk őt az ég?!
Bizton azért, hogy a mi szeretetünk
Az ő jóságáért nem volt elég

S most, hogy az egek örök hazája
Többé nem adja vissza őt nekünk,
Hullassunk könnyet és áldást porára:
Ez az egyetlen, a mit tehetünk!

Nem! Van még egy, mi emlékét fenntartja,
És ez az egy: jóságos szeretet.
Legyünk olyanok, mint ő tanította,
Ki mindig jó volt, mindig szeretett!

Abrudbányay Ede VII. o. t.

Az unitárius Papnevelő Intézet hallgatói Tordán.

A tordai unitárius egyház, templomja átalakítása érdekében kezdet fogott a Papnevelő Intézet ifjúságával május 9-én. Az ifjúságot a vasutnál szép közönség várta és a *polgári dalárda* éneke fogadta, *Lőrinczi Dénes* üdvözölte. A *Papnevelő Intézet énekkara* «Jeligé» jéve válaszolt, a fogadtatást *Raffai Károly* köszönte meg. 15—20 kocsis robogott be a városba a vendégekkel, kit-kit elszállásolási helyére vittek. Délután érkezett családjával Dr. Boros György dékán és a rendezőség vezetésével megtekintették a város nevezetességeit, köztük Kriesch Aladárnak remek festményét a város házában, mely *Dávid Ferenczet* a híres tordai országgyűlésen mutatja be. A *koncert* 8 órakor kezdődött a díszes új Vigadó színházi termében s egyik pontja érdekesebb volt a másikkal. A kitűnő dalárda énekei élvezetesek voltak, a közönség lelkes tapsolása aligha eléggé megjutalmazta *Iszlai Márton* karnagy odaadó fáradozását. *Solymossi Emília*, Váradi A. «Ál Hákem tornya» című költeményének szép elszavalásával nagy hatást ért el. *Ürmösi Főzsef* és *Kelemen Sándor* elénekelték Mendelsohn «Üdvözlés»-ét *Iszlai Géza* zongora kíséretével. Mindhármuknak bőven jutott a tapsból. Dr. Boros György theol. dékán széleskörű ismeretével Washington városát varázsolta élénk és a mi politikai és társadalmi életünk közt vont tanulságos párhuzamot, a közönség szünni nem akaró éljenzéssel és tapsal köszönte meg. Következett *Rosenfeld Aladár* zongora játéka, Liszt: Rigolettó Fantáziáját és Geiger: Magyar változatait adta elő szemképráztaó technikával. A közönséget valósággal extázisba hozta. Újrája Liszt: II. Rapsodiája volt. Az idő rövidsége fájdalom több újrát nem engedett meg. *Gál Miklós* hatással szavalt el *Pap Domokosnak* «Az új apostol» című ez alka-lomra irt szép költeményét. *Ürmösi Főzsef*: Rudnyászký: «Mamama kedvence» cz. monologjával derűs perczeket szerzett. *Kiss Sádornak* megkellett ismételje Rudassy L. «A hajnai» cz. énekét. *Fekete Ferencz*, ki a magyar népdalok játaszásával a külföldön is művész névre tett szert, hegedűjével mélyen a szívekhez szólott. 11 órakor megkezdődött a táncz, mely reggelig tartott.

A tiszta jövedelem 600 K. nát meghaladta. Vasárnap d. e. 10 órakor istentisztelet volt. A templom zsufolásig megtelt. A dalárda szépen énekelt. Imát és beszédet *Roffai Károly* mondott, ki sokoldalú tehetségének tanubizonyságát adta. A beszéd rendkívüli hatással volt a közönségre. A tordai közönség hálás volt és ritka vendégszeretetlenben részesített minden vendéget

Örvendező.

Irodalom.

Babylonia és Biblia. Delitsch Frigyes előadása az új és átnézett kiadás után egyedül jogosított magyar fordítás 49 képpel. Az Athenaeum kiadása Ára 12 20. Ez az a nevezetes felolvasás, melylyel a tudós professor lázba hozta a hívők és tudósok nagy seregét, mondhatni az egész mivel világon. Lapunkban már volt szó e mű kiváló nagy becséről. Olvasóink, a kik szokva vannak „a mindeneket megvizsgáljatok“ elvéhez, velünk együtt örömmel üdvözölhetik ezt a nagyjelntésű dolgozatot, a mely már csak azért is fölveri tespedéséből a biblia tudományos vizsgálsát és értelmes olvasását, mivel a német császár is hozzá szólott s azzal népszerűsítette. A könyv tárgya külömben babyloniai ásatások eredményének a biblia tartalma érdekében való mérlegelése. Sok új fénysugárt nyújt sok helyen fáklyája lesz a bibliának. Minthogy az ára nem nagy, illustratiója sok, olvasóink főleg, a lelkészek el nem kerülhetik.

Gyásztisztelet Mózes András kolozsvári unitárius lelkész és papnevelő intézeti tanár koporsójánál. Tartalmazza Ferencz József püspök imáját, dr Boros György és Ürmösi József beszédét.

A theologiai főiskolák érdekében. Dr. Schneller István kolozsvári egyet. tanár hatalmas szózatot bocsát nyilvánosságra ezen dolgozatában. A protestantismust félti a hierarchismustól s ezért bírálja a „Magyarorsz. ág. h. ev. ker. egyház theologiai rendszere“ cz. új szervezeti szabályzatot, a mely a jövő theológiáját akarja megalkotni. dr. Schneller egy liberalis ker. theologus eszével és hitével bírálja el a prot. theologia feladatát. Elve: „csakis az igazán szabad, a ki az önkény, valamint a történeti hatalom rugója alól felszabadult és csakis a Krisztusban kijelentett szeretet Istenében találta meg léte és élete alapját és Isten erejében érvényesíti a haladó emberiség javára az ő beune egyéni erőre emelkedett istenit, isteni czél gondolatját.“ „Tanak elfogadása nem egyéb mint az elvnek megtagadása.“ K. szabadságot követel. „A prot. egyház a theol. tudományt, mint minden tudományt, minél szabadabban, minél önállóbban fejlődik ki, annál inkább szolgálja az igaz protestantismus érdekeit.“ Gratulálunk e derék férfias szózatért!

Jótékonyág és buzgóság.

A székelv-udvarhelyen építendő unitárius templom javára tett kegyes adományok. (Folytatás.)

Az Orbék Mór kép. igazgató 315 sz. gy. ivén Kolozs-

várról: Molnár Lőrincz 2 k., Orbók Mór 5 k., Tarján W. Gyula Grátz Mór, Biró Gyála, Répay Dániel, Krausz Sándor 1—1 k. Együtt: 12 kor.

Kovács Sándorné önnagysága 213. sz. gy. ivén Zilahról: Özv. Puskás Sándorné, özv. Friedman Sámuelné, Hoppé Lipótné, Kiss Ernőné, Dr. Fischer Ferenczné, Molnár Lajosné, dr. Berger Jánosné, Fodor Dánielné, Kovács Sándorné 2—2 k., Wolf Józsefné (Maros-Ludas) 4 k., Jakabfi Izsákné, Harmath Imréné, Derzsi Edéné, Hochsinger Lóri, Orbán Károlyné, Babarczy Ferenczné, Kovács Ida, Szieber Paula, Uy Bálintné, Marosi Imréné, Szabó Sándor, Steiger Józsefné, Benkő Albert, Terge József, Szvoboda Mihály, Dr. Koronkáné, Dobai Sándorné, Derzsi Gábor, Kovács Dénes, Péntek Farkasné, Munczhárt József 1—1 k., Kovács Lászlóné, N. N. 60—60 f., N. N. 40 f. Együtt: 44 kor. 60 fill.

A 331. sz. gy. iven Ürmössy Miklós min. osztálytanácsos Budapestről 10 kor.

A 257. sz. gy. iven Szabó Albert kir. közjegyző Budapestről 10 kor.

Sikó Áron erdész 154. sz. gy. ivén Lippárol: Földes János 3 k., Puchreiner Henrik, Rölczer Márton 2—2 k., Donáth Károly, N. N., Füredi Ede, Olvashatatlan, Sente József, Klepp Miklós, Olvashatatlan, Arányi Gyulá, Ujarovszky, Sikó Áron 1—1 k., Nagy Anna, Nagy Lujza 60—60 f., Klepp Ödön 50 f. Együtt: 25 kor. 10 fill.

(Folyt. köv.)

Adakozások a Fogarason építendő unitárius templom-alap javára:

Id. Daniel Gábor Olasztelek 10 k., Ádám Aladár Bözöd 3 k., Balogh József Debreczen 10 k., Bedő Dániel Kolozsvár 10 k., Dr. Ferencz Ákos Dicső-Szt.-Márton 5 k., Gál Kálmán Fejértemplom 2 k., Dr. Gelei Lajos O-Radna 10 k., Gruz Albert Budapest 10 k., Márkos Ferencz M.-Vásárhely 20 k., Schuller József M.-Vásárhely 15 k., Szabó Lajos Medgyes 1 k., Koncz Györgyné 2 k., Varga András gyűjtőivén Bita 41 k. 65 f., Székely Erzsike gyűjtőivén N. Borosnyó 7 k. 70 f., Lőrinczy Dénes Nagyvárad 10 k., Szigeti Csehi Ákos gyűjtőivén Kolozsvár 10 k. 50 f., Csegezi Árpád gyűjtőivén Kolozsvár 14 k. 15 f., özv. Szentiványi Károlyné gyűjtőivén Baróth 10 k. 10 f., dr. Fejér Kristóf gyűjtőivén 3 k., dr. Tóth György gyűjtőivén Beaztercze 12 k., Szentiványi István cigányi birtokos 6 k., Borbély Máté gyűjtőivén Torda 26 k., Péterfi Dénes Kolozsvár 6 k., Egyházkezség Kolozsvár 10 k., Józán Miklós

Budapest 10 k., Lázár Dénes tanító gyűjtőivén Dévaványa 20 k. 90 f., Egyházközség Vilonya 2 k., Csép Mihály gondnok gyűjtőivén Szentmihályfalva 16 k., Biró Pál gyűjtőivén M. Szt-Benedek 4 k., Egyházközség Ikland 2 k., Ürmösi Kálmán gyűjtőivén F-Rákos 12 k. 40 f., Deák Lajos gyűjtőivén Székely-Udvarhely 13 k 10 f., Varga Béla Szászváros 20 k. E közlemény összege 361 kor.

Midőn az itt közölt adakozásokat az egyházközség szíves köszönete mellett nyugtázzuk, egyszersmind kérjük a gyűjtő-
ivek beküldését még azon esetben is, ha adományok nem folytak volna be.

Egy közel háromszáz lelket számláló gyülekezetnek nincsen hajléka, a hova imádkozni járjon. Hisszük, hogy kérésünk nem marad „pusztában kiáltó szó“, s ha akadnak is némelyek, a kik a gyűjtőiveket minden megjegyzés nélkül üresen küldik vissza, de többben lesznek olyanok, a kik sietni fognak, hogy letegyék áldozataikat a szent ügy oltárára.

Fogaras, 1903 január 1-én.

Kiss Aladár,
lelkész.

Szentpáli Gyula,
pénztárnok.

A m.-szt.-benedeki templom kijavítására adakoztak:

Budapesti unitárius egyházközség 20 k., A felső-rákosi unitárius egyházközség gyűjtőivén: Lőrinczi István 1 k., Rákosi hitelszövetkezet 4 k., Lőrincz János, István, Pető Miklós, Badar János, id. Pél Gy. András, Székely Miklós, Sándor János, Székely Mózes, Biró András, Biró Mózes 20—20 f., Fitori György felszegi, Biró Mózes felső, Fitori Ambrus 10—10 f., felső-rákosi Unitárius Egyházközség 2 k. Együtt: 9 kor. 50 fill.

A mézskői unitárius egyházközség 5 kor.

Az iklandi unitárius egyházközség 2 kor.

A szt.-gericzei unitárius egyhözközség gyűjtőivén: Az egyházközség 5 k., Ürmösi Kálmán lelkész 1 k. Együtt: 6 kor.

A toroczkói unitárius egyházközség gyűjtőivén: Az egyházközség 10 k., Botár János, Kriza István 2—2 k., Botár István 1 k. 30 f., Klocza János 1 k 40 f., Kerekes István 30 f., Vermes Ferencz, Péterfi Gyula Botár János, Móricz Miklós, Kelemen Ferencz, Demény József, Bartók Simon, Király István, Vernes János, Király István, Tamás Andor, Almási Ferencz, Borbély Péter, Kerekes Ferencz, Lakatos Mihály. Miklósi József, Székely János, özv. Kelemen Ilona, Simándi Andor, Jakab József, Balogh György, Botár Andor, Katona János, Czupor Ferencz, Botár János, özv. Botár Sára, Kelemen Istók,

Lázár Miklós, Botár Simon, Csép János, ifj. Tobiás János, Kriza Gergely, Zsákó Mihály, Vernes József, ifj. Király István, Pál József 1—1 k. Együtt: 53 kor,

Méltóságos báró Petrichevich Horváth Kálmán egyházi főgondnok ur kegyes adománya 50 kor. E közlemény összege: 194 kor. 50 fill.

Papnövendékek gyűjtő-ívén; 5 kor. A dicsőszentmártouii egyházközség gyűjtő-ívén: Gvidó Béla, Dr. Árkosi Gyula 10—10 k., Földváry N., dicsőszentmártoni egyházközség 2—2 k., Ferencz Ákos 5 k., Becze Andor, Fazakas N., Simai Gábor, Fekete György, Máté Béla, Satzke N., Kis Sándor 1—1 kor., Pálfi István, Pál János Andrásé 60 - 60 fill., Miklósi János, Miklósi József, Pálfi József, Pálfi János. Szántó Pál, ifj. Pálfi Mihály, Durugy András 40—40 fill., id. Durugy József 50 fill., Barta János, Vas Ferencz, Kis Márton 30 - 30 fill., Molnár József, Pálfi Mihály, Szabó Márton Imre 20—20 fill., Összesen 42 K. 50 fill, Vas István hom.-szent-péteri lelkész 5 K. Árkosi egyházközség 2 K., Végh Mihály lelkész 1 K., Összesen 3 K, Sz.-Kereszturi gymnasium tanári kara: Sándor János, Gombos Sámuel 2—2 K., Barabás Lajos, Pap Mózes 1—1 K., Dr. Szolga Ferencz 50 fill., Összesen 6 K., 50 fill., Maros-ujvári unitárius hívek gyűjtő ívén 9. K., 20., fill., Mélt. és Főtiszt. Ferencz József püspök ur adománya 20 K., Körispataki egyházközség 4., Alsó-boldogasszonyfalvi 5 K., E közlemény összege 99 K., 70 fill., Előbbi két közlemény összege 224 K., Együtt összesen 323 K., 70 fill.,

A szives adakozók fogadják az egyházközség hálás köszönetét. Templomunk javítása már folyamatban is van, felkérem azért mindazokat, kiknél még gyűjtő iv van, hogy azt a begyűlt adományokkal a lehető rövid idő alatt egyház községünknek beküldeni sziveskedjenek.

Biró Pál
lelkész.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Főgimnáziumunk „Kriza“ önképzőköre f. év április 29-én néhai Ulár Pál és Mózes András tanáraink emlékére kegyelete jeléül díszgyűlést tartott. Veress Gábor elnök a gyűlést megnyitja, megfelelő szavakkal tolmácsolván annak jelentőségét. Perczel Gábor VII. szépen megírt s jól átértzett beszédben emlékszik meg Ulár Párról. Markózy Béla VIII. szavalja Reich József VIII Ulár Pál halálára írt alkalmi költeményét. Veress Gábor elnök szép és megható felolvasásban emlékszik meg mindkét halottról. Abrudbányay Ede VII szavalja Ulár Pál emlékére írt szívreható költeményét. Benczédi Pál VIII. megindító szavakban emlékszik meg néhai jó Mózes András lelkész-tanárunkról. Ezekután Veress

Gábor elnök a közönségnek megjelenéséért, úgyszintén a szereplőknek is köszönetet mondva, a derék tanárok emlékezetéhez méltó díszgyűlést beárta (d. l.)

— **Pályázat tanári állásokra.** A kolozsvári unitárius kollegiumban 5 gymn. tanszékre hirdet pályázatot az E. K. T : classica—philologiai, német—latin vagy német—magyar; magyar—latin vagy történelem—latin, mennyiségtan—természettan, természetrajz—földrajz. A három első rendes tanári, a két utolsó helyettes tanári tanszék. Azokra csak unitárius vallásuak pályázhatnak, ezeken az unitárius vallásuak előnyben részesülnek.

— **Konfirmálás** tartatott a kolozsvári unitárius egyházban. 61 gyermek közülök 44 fiu konfirmált, nagy számu érdeklődő közönség előtt. A főt. püspök ur is jelen volt, ezuttal ugyis mint unokája révén érdekelt.

— **Derzben** az unitárius templom javítás alá került. Minthogy ez a XV ik százból való, művészi szerkezetű épület, az E. K. Tanács azt kívánta, hogy Pákey Lajos főmérnöktől kérjen tervet és tanácsot az egyházközség, nehogy kárára essék a javítás. A közelebbi E. K. Tanács jóváhagyta a tervet és költségvetést, de hogy biztosítsa a kivitel jóságát, utasította az egyházközséget egy műszaki tanácsos igénybe vételére. A templomban talált falfestés megőrzése érdekében a kormányhoz tétetett fölterjesztés.

— **A vargyasi zsinatra** nagyban megindult az előkészület. A vargyasi templomot és környékét az egyházközség megfelelő díszbe fogja hozni. Az egyházak történelmében nagyjelentőségű a zsinattartás. Vargyas község unitárius hívei büszkélkedhetnek, hogy 25 év alatt már másodszer fogadhatnak zsinatot.

— **Az E. K. E. muzeumot** az unitárius papjelöltek a dékán vezetése alatt meglátogatták máj. 21-én. Bámulatra ragadta az ifjakat a gyűjtemény nagyszerű gazdagsága. A történeti gyűjtemény aránylag legkisebb, de tárgyai kiválóan becsesek. A fürdőügyi osztályban látja az ember a maga valóságában mily mérhetlen kincs rejlik Erdély s főleg a Székelyföld fürdőiben. A különböző ásványvizek s azok sótartalmának szakszerű megvizsgálásának táblázatai nagyon tanulságosok, de a néprajzi gyűjtemény különböző csoportjai hihetetlen valamik. Csak itt lehet látni mennyire volt képes a mindig gondolkozó, mindig teremtmő székely elme, mert az legnagyobb részt székely eredetű, főleg a Nyikó és Homoród vidékéről, és özv. Cserey Jánosné gyűjtetményéből. Kedvesen lepte meg mint unitárius papjelölteket, hogy a kedei unitárius templom karzata és mennyezete, a mely magyar festés különböző időből, látható itt. A székely ház, gazdaság és minden foglalkozás eszközei, munkái a régi időktől az újabbig gazdagon össze vannak állítva. Az ifjakat kedvesen lepte meg, hogy egyiköknek, Antonya Mihálynak, gyermekkori munkája egy teljes cséplőgép kifaragva, székely ízléssel megfestve szintén a Muzeumba került Hom.-Almásról. A gyermekjátéknak sok ilyen értékes eredménye található itt, a hová (Mátyás király szülőháza) elnézni el ne mulassza a ki Kolozsvárt megfordul. Ezzel együtt föl hívjuk olvasóinkat, hogy a látott vagy talált régiségeket küldjék ide. Itt megbecsülik s örök időkre megőrzik.

— **A székely keresztúri unitárius gymnasium** f. évi máj 23-án a jöltevők emlékére hálaünnepélyt tartott. Sándor János igazgató nyitotta meg. Megnyitója hí kifejezése volt a kegyes jöltevők emlékét becsülő nemes tőrűnek. Osváth Árpád V. oszt. tanuló beszélt az ifjuság részéről hálásan és kegyeletesen. Lélekemelő ha ily szépen tud szólni egy ifjú. A hála és kegyeletes megemlékezés tárgya főképen Dersi János volt, az intézet legnagyobb jöltevőinek egyike. Hazánk, egyházunk oltárára tett áldozatai közt főleg a gymnasiumnál a VI. oszt. beállítására tett 20000 korona

a'apítványa, továbbá nagy ösztöndíj alapja, husz tanulónak 200—200 Kor. ösztöndíj, melyből 13 hely már be is van indítva. Nagyságát, érdemeit Dr. Szolga Ferencz tanár méltatta. A nagy tettek láncolatából vont következtetésekből igazi józan, természetes észjárással, mesteriesen megírt felolvasásával mindvégig lekötve tartotta a nagy közönség figyelmét. Barabás Tibor V. oszt. tanuló egy kedves alkalmi költeménnyel lepte meg az ünneplő közönséget. Közönséget a gymnasium dalköre énekelt. Az ünnepélyt Sándor János igazgató zárta be.

— **Emerson** Ralph Waldo az egykori amerikai unitárius pap születésének 100-ik évfordulója lesz máj. 25-én. Amerikában nagy ünnepek lesznek ezen a napon és a következő egész nyáron keresztül Máj. 25-én a Harvard egyetemen egy díszes Emerson emléktértem alapkövét teszik le 750.000 ezer koronába fog kerülni s a szükséges összeget az utóbbi néhány hónapban gyűjtötték össze adakozás útján. Az egész mivel Amerikának ünnepe lesz máj. 25-én. A nyáron jul 15-től kezdve Concordban Emerson születése helyén és Bostonban előadások lesznek, melyek Emersont ismeretik mint: filosofust, költőt, társadalmi reformátort, theologust, a polgári háboru szereplőjét, szellemi vezért stb.

— **Házasság.** Farkaslaki Di mé ny Mózes, posta- és távirtda fogalmazó, f. év ápril 28-án tartotta esküvőjét Kiss Piroska urhölgygyel, Kiss József posta- és távirtda igazgató és neje Jakabfalvi Jakab Lujza leányával. — Dr. B e n e d e k Miklós ügyvédjelölt Hidalmáson, május 10-én esküdött hűséget Vécsei Sámuel és neje kedves leányának Mariskának Kolozsvárt. Boldogságot kívánunk az új pároknak

— **A páinka ellen** hadjárat indult. Legbecsesebb s talán legtöbb reményre jogosít a Wlassich közökt. miniszternek az iskolákra vonatkozó rendelete. Hogy mily rettenetes nagy adózást kíván a szesz ital, mutatják a következő számok: Magyarországon egy évben kerül a szesz ital 350.000.000 koronába. Ebből egy emberre, a csecsemőt is számítva, jut: 52 liter szesz ital, még pedig bor 24 l, sör 14, pálinka 14 l. Hogy ennek mily káros a hatása a számos büntetlen kívül, mutatja, hogy a hadkötelesek közül katonai szoldátra 75 százalék alkalmatlan.

— **Unitárius női imakönyv.** Szívemet hozzád emelem. Irta Boros György. Csinos vászon kötés 2 kor. 40 fill. Díszes bőrkötés 6 kor. Szép bársony kötés csattal 10 kor. „Az ájtatos könyv keresztény lélekkel és mély érzéssel irányozza a hívők vallásosságát az égi megnyugvás felé, s kivált a női gyöngédség érzelmi világának fohászához ad ihletett hangot.

— **Nyilvános köszönet.** Tiszt. özv. Simó Jánosné urasszony néhai férje emlékére, a f. évi május hó 31-én tartandó konfirmáció alkalmával való kiosztás végett 27 drb. „Unitárius Egyház Történeté“ cz. művet adományozott. A nemes lelkesedés egyházunk iránt, mely a néhai szerző művéből visszatükröződik, hisszük, hogy a keresztény növedékeket is egykor tette buzditja. Az ajándékozó fogadja e helyen is egyházközségünk legmelegebb köszönetét.

Lófi Ödön.

N a g y - A j t a, 1903. május hó.

unitár. lelk.

Gvidó Béláné Hadházy Julia Küküllő-köri esperesünk neje május 26-án reggel elhunyt. Oly lesújtóan jött e váratlan hír, mintha egyik legjobb papunkról szólna, mert a derék, munkás, vallásosan buzgó és minden áldozatra kész nő nemcsak, hogy igazi papné és három gyermeknek szerető édes anyja volt, hanem azonkívül fáradhatlan tanító is. Ugy látszik igen sokban akart hí lenni s megtört ereje és elszólitotta édes övéi mellől a kérlelhetlen. A legőszintébb részvét kíséri sirjába, melyben a nagy

családon és egyházkörön kívül osztoznak mindazok, a kik ismerték Gvidó esperest és nejét. Az evangélium igéje, melylyel a jó lelkipásztor annyira szomorú szívet vigasztalt meg, legyen vigasztalója most az ő lesújtott, jájó szívének.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A főtiszt. püspökné ömélt. az árkosi egyházközségben konfirmált növendékeknek ajándékkul megküldötte a D. F. E. konfirmációi emlékkönyvét Végh Mihály lelkész ur a maga és egyházközsége nevében ezen a helyen is hálás köszönetet mond a kegyes adományért.

A keresztköri „Dávid Ferencz Egylet“ f. é. június 3-án d. e. 9 órakor Medeséren felolvasó-gyűlést tart, melynek tárgysorozata: Templomi isteni tisztelet Egyházi beszédet mond Bartók Endre, lelkész. Elnöki megnyitó. Szavall Benczédi Erzsik. a tanítónő. Főolvas Sándor János igazg. tanár, elnök. Szavall Miklós Jenő Titkár választás. Indítványok. Sándor János, elnök Deák Miklós titkár.

A budapesti Dávid Ferencz Egylet pénztárnoka felhívja az egyleti tagokat, hogy évi tagdíjajukat ne Kolozsvárra, hanem Budapestre (V. Koháry-u. 4. sz.) küldjék a titkári hivatal címére.

A háromszéki D. F. E. kezd méltó lenni régi jó híréhez. Új szervezettel, új munkához fogott. József Lajos pénztárnok a tagokat sorakoztatta, megszaporította a többi buzgó vál. tag segítségével. 68. rendes tagja van e fiók-egyletnek. Brassó egymagára 14 taggal szerepel, Árkos 18-al, Seps-Szentgyörgy 18-al. A többi 1-2-4-el tehát még csak három község szervezkedett újra. Meggondolva, hogy Bölön, Nagy-Ajta, Kőkös, Kálnok, Köröspatak, S. Szentkirály, Laborfalva mind jómódu és mivel székelyekkel dicsekednek, ez az első kimutatás. azt jelenti, hogy a juliusi közgyűlésig még egyszer ennyi tag fog sorakozni, vagyis valószínű, hogy a budapesti egylet után a háromszéki lesz a legnépesebb. Hogy úgy lehessen, az a vezérférfiaktól és nőktől függ!

Székelyek a D. F. E.-ben. „A D. F. E. köréből“ cz. rovathán levő városfalvi tudósításra hívjuk föl az egyleti tagok figyelmét. A városfalvi székely atyafiak ott seregestől léptek a D. E. E.-be és részt vesznek működésében. Egy néhány községünk mutat föl hasonlót, de miért nem mindenik? Avagy van-e olyan székely gazda, a ki e nevet még megérdemli, a ki ne tudna és ne akarna 2 koronát megfizetni a vallásos és lelki mivelődés urasztalára. Jobban ismerjük székelyeinket, hogyszem elhinnök. Hát csak egy kis utánjárást kérünk!

A D. F. E. irodalmi pályázata lejár június 15-én Fő tétele: hogyan lehetne a népet a korcsmák látogatásától, a székes italok használatától elszoktatni? Jutalom 35 korona. A lelkészek, tanítók s valakik a nép életét és hajlandóságát ismerik foglalkozzanak a kérdéssel. A pályázat-hirdetés látható az Unitárius K. f. évi 2-ik számában.

Szíves kéréssel járulunk t. olvasóinkhoz. A kik nélkülözhetik lapunk f. évi 2-ik számát, szolgálatot tesznek az egyletnek, ha beküldik a szerkesztőségnek.

Az egylet pénztárába f. é. márczius 20-tól május 26-ig rendes tagsági díjat fizettek: Ehrenwerthné Földessy Mariska N.-Szében 900—901-re, Br. P. Horváth Kálmánné, Melánia, Hortenzia, Katalin, Eszter, Antonia, Ferencz F.-Zsuk, Kozma Albert Pata, Elekes Jánosné Kolozsvár. Géber Henrik, Géber Henrikné Karánsebes Pál István Kolozsvár, Barabás

Dénes Paks, Székely János Kolozsvár 903-ra, Kúti Elek Tövis 901-re, Pálfi György Tarcsafalva, Létay László, Gál Ambrus Temesvár, Buzogány József Lupény 903-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Kispál Miklósné Zsibó, Geréb Ádám Sz. Kraszna, Koronki János Sóvárad, özv. Nagy Józsefné Farkasmező, özv. Becsek Dánielné Sz.-Udvarhely, Székely Sándor Kolozsvár, Nagy Iván Lonsz, Balogh József Debreczen 903-ra, Székely Ferenc 900—903-ra, Dr. Móricz György Kvár 903-ra.

A budapesti D. F. E. 100 K.

A küüllőköri f. e. pénztárába fizettek: Székely György id., Emke Daloskör, Miklós Sámuel id Dombó 903-ra.

Az ifjusági f. e. pénztárába fizettek: Dr. Költő Gábor, Demény István 903-ra, Pap Domokos 902-re

Az udvarhelyköri f. e. pénztárába fizettek: Sándor Mariska Vargyas, Gidófalvi Benedekné Oklánd, Barra Lajos H.-Almás, Csiki Mózes Városfalva, özv. Gergely Mózesné, László Anna Abásfalva, Dimén Domokos, Ravasz Miklós H.-Szt.-Pál 903-ra, özv. Dimén Domokosné 904-re.

Az aranyos-tordaköri f. e. pénztárába fizettek: Borbély Máténé Torda 902—903-ra, Ferenczi Mózes Várfalva 903-ra.

Az egylet perselyébe ajándékozott Br. P. Horváth Kálmán úr 50 koronát. Fogadja az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1903. május hó 26.

Gálfí Lőrincz, pénztárnok.

Szózat. Az a lelkes elnöki szózat a mely e lap élén áll elnökünknek nemesen érező szivéből fakadt az elsőtől az utolsó szóig. Ne engedjétek olvasóink, hogy az a ki mindig és mindenütt áldoz, megsalatkozzék a jó szivekbe vetett bizalmában!

Egyleti tagok és előfizetők s különösen a fiók-egyleti pénztárak vegyék figyelembe, hogy egyleti évünk július hónapban zárul be. A tagdíjakat s előfizetéseket sziveskedjenek **junius hónapban** beküldeni.

Szerkesztői izenetek. **K. Kálmán** Dénös községi hűtös ur tudassa a szerkesztővel hol és hogyan található meg. Volna egy-két mondani valója. **P. S. V.**—a. A jelölt névre elment a lap. Az a külföldi missio — valóban sokat érne. Gondolkozzunk rajta. — **H. J. D.** Örömmel olvastuk kedves leveléből: „Lelkem örömmel telik be, valahányszor a mi kis lapunkat látom . . . Életem céljául tűztem, hogy a mennyire kicsinységemtől telik, énis szolgálha sak a jónak, nemesnek s igaz vellásunk ügyének.“ A küldemény is szives fogadásban részesült Máskor bővebben. — **Mindenki**, aki az Unitárius Közlönyt olvassa, tehetne és tegyen is valamit a D. F. E.-tért. Legszivesebben vesszük, ha valakit új tagnak megnyer vagy az Unitárius Közlöny perselyébe egy néhány fillért küld. Az Unitárius Közlönyből teljes példánnyal még mindig szolgálhatunk. —

TARTALOM: A Dávid Ferencz Egylet tagjaihoz Br. P. Horváth Kálmán. — Vegyetek szent lelket! — Fohász. (Költ.) Rédigér Géza. — Olajág. Perczelné Kozma Flóra. — A Dávid Ferencz Egylet köréből. Ujvári László. Pásztor. — Pályázat Dr. Boros György — Bulyovszkyné Szilágyi Lila ünnepeltesése az unitárius kollégiumban. Rofkár. — Egy kép a jelenkori vallásos buzgóságról. Figyelő. — Angol előadás Magyarország és Erdélyről. — Jehova vagy Jahve? — Ulár Pál és Mózes András. (Arczképpel). Kovács János, Boros György — Ulár Pál halálára. (Költemény). Abrudbányay Ede. — Az unitárius papnevelő intézet hallgatói Tordán. Örvenező. — Irodalom. Jótékonyág és buzgóság. — Egyházi és iskolai mak. — Egyleti élet és munkásság.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt.